of Ukraine: historical and economic research. Kyiv: The National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of History of Ukraine. (In Ukrainian).
5. KAREV, G. A. (1978) *Odessa — gorod-geroj — Odessa — a city-hero*. Moscow: Voenizdat. (In Russian).
6. LAZAROVICH, S. (1902) Duhovnaja i jekonomicheskaja zhizn' Odessy — Spiritual and economic life of Odessa. In: Markevich, A. I. & Popandopulo, A. S. (eds.) *Juzhno-russkij al'manah — South Russian almanac*. Year 7. Odessa: Type Trading house G. M. Levinson. (In Russian).
7. KOVBASJUK, S. M. (1957) *Odessa: Ocherk istorii goroda-geroja — Odessa: A Short History of the Hero City*. Odessa: Odessa Regional Publishing House. (In Russian).
8. ANON (1901) Ocherki razvitija torgovli i promyshlennosti Odessy — Essays on the development of trade and industry in Odessa. In: Sandomirskij, Ju. *Putevoditel' po Odesse — Guide to Odessa*. Year I. — pp. 188–210. (In Russian).

Надійшла до редакції 28 листопада 2016 р.

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ І ВЛАДА. Вип. 35. 2016. Вычитка № 06. 26.04.2017. MMM

УДК 930.1:94(477)

А. І. Федорова

ПЕРШІ ЗГАДКИ ТЕРМІНУ УКРАЇНА: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Одеський національний політехнічний університет,
просп. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна

Федорова Алла Іванівна, к. і. н., доцент, доцент кафедри історії та етнографії України, e-mail: alla_F2006@ukr.net

АНОТАЦІЯ

18 квітня 2017 р. виповнюється 830 років з дня першої згадки терміну «Україна» у Київському літописі. Слово вживається відносно скорботи України щодо передчасної смерті у 1187 р. переяславського князя Володимира Глібовича, що успішно боронив українські землі від половців. Однак серед науковців немає одностайності щодо тлумачень перших літописних згадок етнотопоніму «Україна» в XI–XII ст. Існуючі версії можна згрупувати у дві основні: 1) «окраїна, пограниччя»; 2) «край, країна, рідна земля». Перша версія набула поширення в російській та польській історіографії, оскільки необхідно було обґрунтувати великодержавницьку політику щодо України. До прибічників «окраїнної, пограничної» версії належать і такі українські історики, як М. Грушевський, О. Субтельний, Є. Наконечний, К. Галушко та ін. Певний прорив у трактуванні терміну здійснив у 1920-ті роки С. Шелухін, який доводив, що термін Україна відноситься не до окраїни, а до окремої землі. Ототожнення України з краєм, країною отримало поширення серед сучасних дослідників — О. Братко-Кутинський, В. Скляренко, Г. Півторак, О. Палій, С. Макарчук та ін.

Ключові слова: *термін «Україна»; Київський літопис; історіографія; «окраїна»; «країна».*

© Федорова А. І., 2016

А. И. Федорова

ПЕРВЫЕ УПОМИНАНИЯ ТЕРМИНА УКРАИНА: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Одесский национальный политехнический университет,
просп. Шевченко, 1, Одесса, 65044, Украина

Федорова Алла Ивановна, к. и. н., доцент, доцент кафедры истории и этнографии Украины, e-mail: alla_F2006@ukr.net

АННОТАЦИЯ

18 апреля 2017 исполняется 830 лет со дня первого упоминания термина «Украина» в Киевской летописи. Слово употребляется в отношении скорби Украины по преждевременной смерти в 1187 переяславского князя Владимира Глебовича, успешно защищавшего украинские земли от половцев. Однако среди ученых нет единодушия относительно толкований первых летописных упоминаний этнотопонима «Украина» в XI–XII вв. Существующие версии можно сгруппировать в две основные: 1) «окраина, пограничье»; 2) «край, страна, родная земля». Первая версия получила распространение в русской и польской историографии, поскольку необходимо было обосновать великодержавную политику в отношении Украины. К сторонникам «окраинной, пограничной» версии относятся и такие украинские историки, как М. Грушевский, О. Субтельный, Е. Наконечный, К. Галушко и др. Определенный прорыв в трактовке слова «Украина» совершил в 1920-е годы С. Шелухин, который доказывал, что термин «Украина» относится не к окраине, а к отдельной земле. Отождествление Украины с краем, страной получило распространение среди современных исследователей — А. Братко-Кутинский, В. Скляренко, Г. Полторак, А. Палий, С. Макарчук и др.

Ключевые слова: *термин «Украина»; Киевская летопись; историография; «окраина»; «страна».*

A. I. Fedorova

THE FIRST MENTION OF THE TERM UKRAINE: HISTORIOGRAPHICAL ASPECT

Odesa National Polytechnic University,
Shevchenko Avenue, 1, Odesa, 65044, Ukraine

Fedorova Alla Ivanivna, PhD in History, Associate Professor, Assistant Professor of the Department of History and Entnography of Ukraine, e-mail: alla_f2006@ukr.net

ABSTRACT

The term «Ukraine» marks 830 years since the first mention in Kyiv's chronicle on April 18, 2017. The word is used regarding Ukraine sorrow on the untimely death of Pereyaslav prince Volodymyr Glebovich in 1187, who successfully defended Ukrainian lands from Polovtsian.. However, there is no consensus regarding the interpretation of the first historical mention of the ethnotoponym «Ukraine» in the XI–XII centuries among scientists. The current versions can be grouped into two main: 1) «borderlands, borderland»; 2) «land, country, native land». The first version spread in Russian and Polish historiography, because it was necessary to justify the chauvinistic policy towards Ukraine. The supporters of «marginal, borderline» version are Ukrainian historians such as M. Hrushevs'kyy, O. Subtel'nyy, E. Nakonechnyy, K. Galushko and others. The breakthrough in the treatment of the word «Ukraine» made S. Shelukhin in the 1920s. He proved that the term «Ukraine» refers the separate land, but not to the outskirts. Identification of Ukraine with the edge and the country became widespread among modern scholars — O..Bratko-Kutyns'kyy, V. Sklyarenko, H. Pivtorak, O. Paliy, S. Makarchuk and others.

Key words: *the term «Ukraine»; Kiev's chronicle; historiography; «outskirts»; «country».*

18 квітня 2017 р. виповнюється 830 років з дня першої згадки терміну «Україна». Терміни «Русь» та «Україна» є найбільш давніми стосовно території нашої Батьківщини. Деякі науковці припускали, що назви фігурували майже одночасно:

– С. Шелухін — «Назва території Україною не менш стародавня, як назва Руссю. Слово Україна місцевого простонародного походження і в своїй появі зв'язане з територією» [1, с. 3];

– О. Братко-Кутинський — «Термін «Україна» дуже давній, ймовірно, давніший, ніж термін «Русь», хоча в офіційному київському літописі його вперше згадано лише в XII ст. Причиною замовчування є те, що літописець був на княжій службі, а князі з певних причин популяризували термін Русь» [2, с. 67];

– В. Савчук — «Для означення якоїсь частини Руської землі назва «Україна» («Украйна»), ймовірно, існувала вже в X–XI ст., а то й раніше. Підстави для такого твердження дає та закономірність, що спочатку будь-яка давня самоназва народу вживалася в його розмовній мові, а вже потім вона потрапляла на сторінки писемної літератури» [3, с. 230].

Перша письмова згадка терміну Україна вживається в Іпатіївському списку Київського літопису 1187 р. з приводу передчасної смерті переяславського князя Володимира Глібовича, який завзято обороняв від половців українські землі: «Плакашася по нем вси переяславці... бі бо князь добр і кріпок на раті, і мужеством кріпком показася, всякими добродітелми наполнен, о нем же Оукраина много постона». Друга згадка в цьому ж літописі датується 1189 р., коли князь Ростислав Берладник приїхав до «України Галицької». А в Галицько-Волинському літописі, під 1213, записано, що князь Данило «прия [забрав] Берестии, и Оугровеск, и Верещин, и Столпе, и Комов, и всю Оукраїноу».

Серед науковців досі немає одностайності щодо тлумачень перших згадок терміну «Україна». Наше завдання: навести та згрупувати основні точки зору українських дослідників, в т. ч. і сучасних, щодо версій походження назви Україна.

В. Янів ще в середині XX ст. систематизував тлумачення слова «Україна» у наступні групи: 1) далека, межова країна; 2) земля, яка лежить далеко від Києва; 3) країна, яка лежить на кордонах Слов'янщини або Європи; 4) земля «украяна» плугом і мечем; 5) край, волость; 6) родова країна, уділ [4].

Названі версії можна об'єднати у дві основні:

1) слово «Україна» ототожнюється зі словом «пограниччя, окраїна»; ця версія була поширеною в польській та російській історіографії, дотримувалися її й українські дослідники (М. Грушевський, О. Субтельний, П. Толочко, Є. Наконечний, Е. Острась та ін.);

2) трактується як «рідний край, країна, земля»; особливої популярності набула у сучасності (Ф. Шевченко, О. Братко-Кутинський, В. Скляренко, С. Макарчук, Г. Півторак та ін.).

В польській та російській дореволюційній літературі переважало «окраїнне» трактування терміну «Україна», таким чином

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ І ВЛАДА. Вип. 35. 2016. Вычитка № 06. 26.04.2017. MMM

обґрунтовувалася великодержавницька політика Речі Посполитої та Московії щодо окраїнної території.

«Пограничної» точки зору щодо першої згадки слова «Україна» дотримувався відомий український історик М. С. Грушевський: «...ціла Переяславщина була властиво тільки пограничною маркою, оборонною границею руської кольонізації з степом. Ся її роля була причиною, що до неї в наших джерелах було в перше приложене славне пізнійше імя «України». Оповідаючи про смерть Володимира Глібовича, київська літопись каже, що по нім «плакали всї Переяславцї», та піднісши його чесноти, додає, що за ним дуже жалувала Україна: «о немже Украина много постона». Почавши від сеї апострофи ми кілька разів стрічаємо в київській і галицькій літописи се слово в значінню погранича, але історичними обставинами воно льокалізувалося на тім же пограничу, де ми його стрічаємо перше» [5].

Я. Рудницький, В. Січинський в «Енциклопедії українознавства» також наголошували, що в перших літописних згадках «словом Україна означувано переважно пограничні землі супроти державного центру в Києві» [6].

Канадський історик О. Субтельний: «Слово «Україна» вперше з'являється в літописах у 1187 р. і спочатку вживається як географічне позначення Київського порубіжжя» [7]. Автор зазначав, що Україна — це «земля, що лежить скраю», доводив, що це влучна назва для країни, розташованої на південно-східному пограниччі Європи, на порозі Азії, по окраїнах Середземноморського світу.

Деякі сучасні дослідники також продовжують дотримуватися «пограничної» версії. Наприклад, Є. Наконечний щодо першої згадки терміну «Україна» зазначав: «Йдеться тут про граничний край руської держави і під назвою Україна розуміється сучасна Полтавщина. Двома роками пізніше, у 1189 р., означається в літописі терміном Україна інша прикордонна земля — південна Галичина» [8]; Е. Острась: «...Слово Україна у часи Давньої Русі ніколи не було власною назвою якоїсь конкретної території, а завжди означало лише її порубіжний характер» [9].

Відомий сучасний історик К. Галушко зауважує: «Термін «Оукраїна» з'являється у давньоруських літописах порівняно пізно, за кілька поколінь від часів, коли можна було казати про політичну єдність земель Русі, і кожного разу він застосовується по відношенню до конкретних прикордонних територій, що мали важливе оборонне значення — Посульська прикордонна лінія, Пониззя, Волинське пограниччя...

Зміна змісту назви «Україна» від «окраїни» до «країни» відбудеться наприкінці XVI — середині XVII століть» [10].

Певний прорив у тлумаченні терміну зробив історик, фольклорист, міністр юстиції в уряді Директорії С. Шелухін: «Слово «україна» — се спеціальне поняття про шматок землі, який одрізано (вкраяно, украяно) з цілого і який після сього сам стає окремим цілим і має самостійне значіння, сам уявляє собою світ, окрему землю, територію, з своїми межами, окраїнами, границями. Се поняття відноситься тілько до землі...

Україною тут [перша згадка. — *А. Ф.*] названо всю Руську Землю, яку він [переяславський князь. — *А. Ф.*] захищав і якій натурально за таким князем треба було жалкувати» [1, с. 8, 15].

Іван Огієнко з приводу першої згадки терміну Україна писав: «В якому саме значенні вжито тут слово Україна, трудно сказати, — може, так названо граничну Переяславську землю; але не виключено, що тут це назва й ширша — й землі Київської. Взагалі в давнину слово «україна» визначало якусь землю, сторону, край. Другу згадку про Україну цей же Літопис подає під 1213 роком, розповідаючи, що князь Данило «прия Берестий, і Угровеск, і Верещин, і Столпє, Комов і всю Україну». Тут Україна визначає певне окреслений край» [11].

За радянських часів у багатотомній «Історії Української РСР» Ф. Шевченко взяв сміливість вказати, що термін «Україна», «Вкраїна» має передусім значення «край», «країна», а не «окраїна» [12].

Б. Савчук обґрунтовує визначення терміну Україна в якості окремої етнічної території: «Літописна література XII—XIII ст. засвідчує, що як поняття Русь, так і термін Україна вживалися на означення окремих частин етнічної території з відповідними «додатками». Наприклад: «Київська Русь», «Переяславська Русь», «Чорна Русь», «Біла Русь», «Червона Русь», «Галицька Русь», а також «Волинська Україна», «Подільська Україна», «Холмська Україна», «Галицька Україна» та ін. До речі, для окреслення кордонних земель (пограниччя) у давніх писемних пам'ятках застосовувалися слова «сумежьє», «на межах», «граница», «рубеж» тощо» [3, с. 233].

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ І ВЛАДА. Вип. 35. 2016. Вычитка № 06. 26.04.2017. МММ

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ І ВЛАДА. Вип. 35. 2016. Вычитка № 06. 26.04.2017. МММ

Такої ж точки зору дотримується і О. Палій: «Усі перші згадки назви «Україна», зокрема літописні 1187, 1189 і 1213 років підтверджують, що Україна в той час виступала як простий синонім слова «князівство», «земля».

Ці згадки стосуються територій, відповідно, Переяславського, Галицького і Угровеського (на Волині) князівств, а не їхніх околиць...

Насправді Україна є просто новою, більш молодою назвою Русі. А Русь, відповідно, є древньою назвою України. Обидві назви пов'язані з колосальними зусиллями й перемогами наших предків. Зрештою, колись Франція звалася Галлією, Іспанія — Іберією. Китай взагалі змінював назву кожного разу зі зміною правлячих династій...» [13].

О. Братко-Кутинський у «Феномені України» зазначав: «Поширене, але поверхове пояснення цього слова зводиться до того, ніби слово Україна означає — «земля, що лежить скраю». Такої думки дотримуються, зокрема, російські історики, які переконують себе й усіх, ніби наші землі є окраїною Росії, звідки й назва. Однак слово «Україна» набагато старше від самої Росії. Коли це слово вже писалося у давніх документах як назва нашої держави, то ще не існувало не тільки Росії, але й бодай маленького Московського князівства, а майбутня столиця Росії — Москва була пограничною заставою київських князів на околиці України...

Назва нашої землі, нашої держави і нашої тисячолітньої традиції — «Україна» — означає буквально — «земля, виділена для нас із загалу, відокремлена від решти», коротше — «наша власна земля» [2, с. 66–67].

В. Скляренко наголошує, що не можна тлумачити літеру «У» в слові Україна як «біля». Такий підхід конфліктує із семантикою української мови (а також — білоруської, польської, чеської), в якій «У» тлумачиться тільки як «в», «у середині» [14].

С. Макарчук: «...за семантичною логікою мовотворчого процесу цілком можливо допустити раніше виникнення слова «край», ніж «окраїна», так само «країна» у розумінні проживання, а далі — «Україна» в тому ж розумінні.

Така логіка походження назви «Україна» може видаватись надто простою і мало «вченою». Але вона підтверджується багатьма історичними текстами. По-перше, у всіх випадках

названі літописні згадки про «Україну» стають дуже чітко сприйнятливими, коли ми надамо літописній «Оукраині» значення країни, певної землі, краю. Етнічне навантаження літописної «України» відносне і кожного разу конкретне, локальне. По-друге, в українських писемних пам'ятках пізнішого часу, аж до другої половини XVI ст., слово «Україна» (у тодішній транскрипції «Оукраина») дуже часто вживалося саме в розумінні країни, певної землі, простору, поверхні, а також околиці» [15].

Історик та філолог Г. Півторак також пов'язує назву Україна зі словами край, країна. Як і інші прибічники цієї версії, він доводить, що іменник «край» у якості «відрізок, шматок; шматок землі» відомий багатьом слов'янським мовам. Для означення простору в праслов'янській мові вживався спеціальний суфікс -іна (dol + ina = dolina «долина», niz + ina = nizina «низина»), за таким зразком утворилося і слово країна (kraj + ina) у значенні «територія, яка належить племені». Коли у VI–VIII ст. східнослов'янські племена переросли у феодальні князівства, то й слово країна від значення «територія племені» поступово набуло значення «територія феодального князівства», а потім — «територія Русі». «У період феодальної роздрібненості Київської Русі (з XII ст.), коли від неї почали одне за одним відділятися незалежні князівства, слова україна набуло значення «князівство». Уперше згадану в Іпатському списку «Повісті минулих літ» україну дослідники розуміли по-різному: як пограничну з Київською землею територію Переяславської землі; як усю Переяславську землю, названу україною через те, що вона межувала з половецьким степом; як первісну Русь (тобто Київську, Переяславську і Чернігівську землі); як усю Київську Русь. Проте найвірогідніше, що літописець ***назвав україною саме Переяславську землю***, але не тому, що вона межувала з половецьким степом, а ***через те, що була окремим князівством*** (підкреслено мною. — *А. Ф.*).

Крім Переяславської україни, була ще Галицька україна, Волинська україна, Чернігівська україна, Київська україна та інші україни — самостійні князівства» [16].

В. Глинчак, аналізуючи літописні рядки щодо туги за переяславським князем, дотримується версії, що «Україна» є сино-

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ І ВЛАДА. Вип. 35. 2016. Вычитка № 06. 26.04.2017. MMM

німом поняття «країна, край», виступає в якості певної територіальної одиниці [17].

Не будемо зупинятися на версіях явно ненаукового змісту: наприклад, І. Кічак виводить назву «Україна» від якогось дрібного племені полабських слов'ян «укри» чи «украни»; В. Багринець — від впливової верстви троянського суспільства «уктріянів», «уків» тощо. В. Савицький висунув нову ідею, виходячи з того, що слово «Україна» вперше з'явилося у документах після християнізації Києва з Візантії, він доводить, що «У» грецькою мовою означає «благо», тому «Україна — благодатна земля» [18].

Отже, в історіографії сформувалися дві основні версії щодо трактування перших згадок терміну Україна — в якості «окраїни, пограниччя» та «краю, країни». Зазначимо, що серед дослідників досі немає одностайності в тлумаченні цього терміну. В сучасній історіографії є вдосталь прибічників як однієї, так і другої версій.

Обсяги представленої статті не дозволяють викласти всі позиції науковців, обрана проблема продовжує цікавити істориків, філологів, філософів, етнологів, культурологів тощо.

Література та джерела

1. Шелухін С. Назва Україна. З картами / С. Шелухін. — Відень: Франко син і спілка, 1921.
2. Братко-Кутинський О. Феномен України: наукове дослідження / О. Братко-Кутинський. — К., 2008. — 301 с.
3. Савчук Б. Українська етнологія / Б. Савчук. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004.
4. Янів В. Вступний курс українознавства / В. Янів. — Мюнхен, 1953. — С. 9.
5. Грушевський М. Історія України-Руси [Електронний ресурс] / М. Грушевський. — Том II. — Розділ V. — С. 4. — Режим доступу: http://litopys.org.ua/hrushrus/iur20504.htm. — Дата звернення: 15.10.2016.
6. Рудницький Я. Назва «Україна» / Я. Рудницький, В. Січинський // Енциклопедія українознавства. — Мюнхен; Нью-Йорк, 1949. — Т. 1. — С. 12–16.
7. Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний. — К.: Либідь, 1992. — С. 44.
8. Наконечний Є. Украдене ім'я: Чому русини стали українцями [Електронний ресурс] / Є. Наконечний // Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. — Режим доступу: http://www.exlibris.org.ua/nakonechny/r17.html. — Дата звернення: 15.10.2016.
9. Острась Е. С. Звідки пішла назва Україна / Е. С. Острась // Вісник Донецького національного університету. Сер. Б: Гуманітарні науки. — 2008. — Вип.1. — С. 109.
10. Галушко К. Україна: назва крізь віки / К. Галушко // Народження країни: від краю до держави: Назва, символіка, територія і кордони України / К. Галушко, А. Гречило, С. Громенко та ін. — Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. — С. 8–12.
11. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови / І. Огієнко. — К.: Наша культура і наука, 2004. — С.100.
12. Історія Української РСР: в 8 т., 10 кн. Т. 1, кн. 2. — К.: Наукова думка, 1979. — С. 189.
13. Палій О. Влада пам'ятає про Сенегал, але забула про Україну [Електронний ресурс] / О. Палій. 18.04.2012. — Режим доступу: http://www.unian.ua/politics/638198-vlada-pamyatae-pro-senegal-ale-zabula-pro-ukrajinu.html. — Дата звернення: 17.10.2016.
14. Скляренко В. Звідки походить назва Україна / В. Скляренко // Україна. — 1991. — № 1. — С. 20–39; Скляренко В. Україна: походження назви / В. Скляренко // Вісник МАУ. — 1991. — № 1. — С. 66–72.
15. Макарчук С. А. Етнічна історія України / С. А. Макарчук. — К.: Знання, 2008. — С. 367–368.
16. Півторак Г. Україна — це не окраїна [Електронний ресурс] / Г. Півторак // Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». — Режим доступу: http://litopys.org.ua/pivtorak/pivt12.htm. — Дата звернення: 17.10.2016.
17. Глинчак В. То яка ж Україна за князем тужила? / В. Глинчак // День. — Київ, 2012. — 27 січня.
18. Савицький В. І. Нове тлумачення топоніму «Україна» (не окраїна, а благодатна земля) / В. І. Савицький // Сторінки історії : збірник наукових праць. — 2009. — Вип. 28. — С. 3–9.

REFERENCES

1. SHELUKHIN, S. (1921) *Nazva Ukrayina. Z Kartamy — Name Ukraine. With Maps*. Vienna: Franko syn i spilka. (In Ukrainian).
2. BRATKO-KUTYNS'KYY, O. (2008) *Fenomen Ukrayiny: naukove doslidzhennya — The phenomenon of Ukraine: scientific research*. Kyiv. (In Ukrainian).
3. SAVCHUK, B. (2004) *Ukrayins'ka etnolohiya — Ukrainian ethnology*. Ivano-Frankivs'k: Lileya-NV. (In Ukrainian).
4. YANIV, V. (1953) *Vstupnyy kurs ukrayinoznavstv. — Introductory course of Ukrainian studies*. Munich. (In Ukrainian).
5. HRUSHEVS'KYY, M. (1905) *Istoriya Ukrayiny-Rusy — History of Ukraine-Rus*. [Online] Vol. II. Section V. p. 4. Available from: http://

litopys.org.ua/hrushrus/iur20504.htm. [Accessed: 15/10/2016]. (In Ukrainian).
6. RUDNYTS'KYY, Ya. & SICHYNS'KYY, V. (1949) Nazva «Ukrayina» — The name «Ukraine». *Entsyklopediya ukrayinoznavstva — Encyclopedia of Ukrainian Studies*. Vol.1. Munich — New York. pp.12–16. (In Ukrainian).
7. SUBTEL'NYY, O. (1992). *Ukrayina: istoriya — Ukraine: history*. Kyiv: Lybid'. (In Ukrainian).
8. NAKONECHNYY, Ye. (2001) *Ukradene im'ya: Chomu rusyny staly ukrayintsyamy — Stolen name: Why Rusyns have become Ukrainian*. [Online] L'viv Scientific Library. Stefanik NAS of Ukraine. Available from: http://www.exlibris.org.ua/nakonechny/r17.html. [Accessed: 15/10/2016]. (In Ukrainian).
9. OSTRAS', E. S. (2008). Zvidky pishla nazva Ukrayina — Whence the name of Ukraine came. *Visnyk Donets'koho natsional'noho universytetu. Ser.B: Humanitarni nauky. — Bulletin of Donetsk National University*. Iss.1. p.109. (In Ukrainian).
10. HALUSHKO, K. (2016). Ukrayina: nazva kriz' viky — Ukraine: name through the ages. *Narodzhennya krayiny: vid krayu do derzhavy: Nazva, symvolika, terytoriya i kordony Ukrayiny — Birth of the country from the edge to the country. The name, territory and borders of Ukraine*. Kharkiv: Klub simeynoho dozvillya. pp.8–12. (In Ukrainian).
11. OHIYENKO, I. (2004). *Istoriya ukrayins'koyi literaturnoyi movy — History of Ukrainian literary language*. Kyiv: Nasha kul'tura i nauka. (In Ukrainian).
12. KONDUFOR, Yu. (ed) (1979). *Istoriya Ukrayins'koyi RSR. — History of the Ukrainian SSR*. In 8 volumes. Vol. 1. Kyiv: Naukova dumka. — p. 189. (In Ukrainian).
13. PALIY, O. (2012) *Vlada pam'yataye pro Senehal, ale zabula pro Ukrayinu — The government is mindful of Senegal, but forgot about Ukraine*. [Online] April 18th. Available from: http://www.unian.ua/politics/638198-vlada-pamyatae-pro-senegal-ale-zabula-pro-ukrajinu.html. [Accessed: 17/10/2016]. (In Ukrainian).
14. SKLYARENKO, V. (1991) Zvidky pokhodyt' nazva Ukrayina — Where does the name Ukraine. *Ukrayina — Ukraine*. No. 1. pp. 20–39; SKLYARENKO, V. (1991) Ukrayina: pokhodzhennya nazvy — Ukraine: the origin of the name. *Visnyk MAU — MAM Bulletin*. No. 1. pp. 66–72. (In Ukrainian).
15. MAKARCHUK, S. A. (2008) *Etnichna istoriya Ukrayiny. — The Ethnic History of Ukraine*. Kyiv. pp.367–368. (In Ukrainian).
16. PIVTORAK, H. (2001) *Ukrayina — ne okrayina — Ukraine is no outskirt*. [Online] In: Pivtorak, H. *Origin Ukrainian, Russians, Belarusians and their languages. Myths and Truth about three brothers from the Slavic «common cradle.»* Kyiv: Publishing Center «Akademiya». Available from: http://litopys.org.ua/pivtorak/pivt12.htm. [Accessed: 17/10/2016]. (In Ukrainian).

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ І ВЛАДА. Вип. 35. 2016. Вычитка № 06. 26.04.2017. MMM

17. HLYNCHAK, V. (2012) To yaka zh Ukrayina za knyazem tuzhyla? — So what Ukraine did grief for the Prince? *Den'. Kyyiv. — Day. Kiev*. 27 January. (In Ukrainian).
18. SAVYTS'KYY, V. I. (2009) Nove tlumachennya toponimu «Ukrayina» (ne okrayina, a blahodatna zemlya) — The new interpretation of the toponym «Ukraine» (no outskirt but a fertile land). *Storinky istoriyi: zbirnyk naukovykh prats' — History: scientific research journal*. Issue 28. pp. 3–9. (In Ukrainian).

Надійшла до редакції 28 листопада 2016 р.

УДК 94(477.7)(063)

В. Л. Цубенко

«ПІВДЕНЬ УКРАЇНИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІСТОРІЇ» — ІІІ МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИСВЯЧЕНА 25-РІЧЧЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Одеська державна академія будівництва та архітектури,
вул. Дідріхсона, 4, м. Одеса, 65029, Україна

Цубенко Валерія Леонідівна, д. і. н., проф., завідувач кафедри українознавства, e-mail: Valeriya-77@yandex.ua

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано роботу науковців із України, ближнього і дальнього зарубіжжя на ІІІ Міжнародній науково-практичній конференції «Південь України у вітчизняній та європейській історії», присвяченій 25-річчю Незалежності України. Конференція проходила в Одеській міській раді на базі Одеської державної академії будівництва та архітектури 15–16 вересня 2016 року. Тематика виступів була присвячена соціально-економічній, політичній та військовій історії; проблемам охорони і збереження культурно-історичної спадщини; мовознавства; історії польського аспекту Південної України. На конференції виступили з доповідями не лише історики, але й архітектори, будівельники, інженери, археологи, філологи, економісти, мистецтвознавці, краєзнавці. Кількість учасників засвідчила про вдалість вибору теми конференції, її актуальність, історичну вагу. За результатами роботи конференції було проведено брифінг для місцевих ЗМІ; всім учасникам конференції організаторами були вручені іменні сертифікати про участь; прийнято резолюцію і видано збірник наукових праць. Конференція викликала інтерес і мала

© Цубенко В. Л., 2016